

Til Arbeids- og sosialdepartementet

Oslo, 07.09.2021

Innspill til ny stortingsmelding om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 90 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder og vi har en stor gruppe innen petroleumssektoren.

Tekna takker for muligheten til å gi skriftlig innspill til arbeidet med en ny stortingsmelding om HMS i petroleumsnæringen. Tekna er opptatt av at det skal være trygt å jobbe i petroleumsbransjen, og kompetansen er veldig viktig fremover med ca. 90 felt i drift og 7 store landanlegg knyttet til norsk sokkel. Det skal tilknyttes nye funn, plattformer skal modifiseres, elektrifiseres, driftes og vedlikeholdes og til dette trengs kompetent arbeidskraft. Godt omdømme, langsiktig tekning og god rekruttering er avgjørende for sikker drift.

I 2017 ble Tekna invitert til å delta i arbeidet med den såkalte Engen-rapporten¹. Peter Sabel, tillitsvalgt i Equinor, var Teknas representant inn i dette arbeidet. Tekna adresserte i den rapporten særskilt utfordringer knyttet til digital sikkerhet som et viktig område som må prioriteres. Etter Engen-rapporten kom stortingsmeldingen om HMS i petroleumsnæringen i 2018. I den sammenheng hadde Tekna flere områder vi ønsket utredet, herunder verdien av partssamarbeidet, kompetanse, beredskapsøvelser, tilsynsorganer og tydeligere krav til konsekvensanalyser, utfordringer knyttet til utkontraktering og bruk og regulering av digitale løsninger².

Tekna viser også til våre innspill til kontrollhøringen i sak om Riksrevisjonens undersøkelse av Petroleumstilsynets oppfølging av helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten³. Også her var det stort fokus på digital sikkerhet.

Tekna mener det har skjedd stor utvikling knyttet til digitalisering, sikkerhet og sårbarhet siden Tekna tok dette opp i 2017. Det er god dialog med Petroleumstilsynet og det er en økt oppmerksomhet og vilje til investering i sikre digitale løsninger i virksomhetene. Likevel går den digitale utviklingen i en

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/0a217a1b53a84a5b877bc526d67a5c5f/helse-arbeidsmiljo-og-sikkerhet-i-petroleumsvirksomheten.pdf>

² <https://www.tekna.no/globalassets/filer/politikkdokumenter/horingsdokumenter/2018/20180511-innspill-st.m.-hms-i-petroleum.pdf>

³ <https://www.tekna.no/globalassets/filer/politikkdokumenter/horingsdokumenter/2019/190513-horingsinnspill-riksrevisjonen-og-ptil---stortingshoring.pdf>

rivende fart, trusselbildet viser oss at cyber-domenet er et sårbart område, både for virksomhetene og for de ansatte, men også i et større nasjonalt og internasjonalt sikkerhetspolitisk perspektiv.

Tekna mener meldingen må omhandle ovennevnte forhold og det må fremmes tiltak for å sikre at kostnadsbesparende løsninger ikke går på bekostning av IT-sikkerhet når sektoren etter hvert blir svært gjennomdigitalisert.

Partssamarbeid

Tekna mener det er et grunnleggende premiss at vi får til et godt partssamarbeid innen næringen. Tekna bidrar både som part og partner på en rekke arenaer, og er representert både i Sikkerhetsforum og i Regelverksforum. I tillegg finnes flere andre fora med representanter fra arbeidslivets parter, for eksempel Sektorstyre petroleum, Konkraft og Samarbeid for Sikkerhet. Tekna mener man må samordne arbeidet i de ulike fora i petroleumsområdet hvor partene i arbeidslivet er representert. Med dette menes at det må være klarere hva som skal komme ut av foraene, overlapp må unngås og det bør komme konkrete resultater fra foraene i større grad. Tekna mener at disse fora må få større fullmakter til å komme med forpliktende forslag og anbefalinger, og det bør sikres at arbeidet er effektivt og bidrar til å synliggjøre at beslutninger er tatt på grunnlag av reelt samarbeid.

Tekna mener man i meldingen bør ha en full gjennomgang av mandat og fullmakt i de partssammensatte råd, forum og utvalg som er etablert innenfor området olje, gass og energi.

Digitalisering

Det er et stort behov for å bygge forståelse for hvordan risikobildet endrer seg ved digitalisering. Når samfunnet digitaliseres mer og mer, endrer også måten man må tenke rundt sikkerhet og sårbarhet seg. Frem til nå har man i stor grad tenkt digital sikkerhet på fysisk samfunnskritisk infrastruktur (e.g. kraftverk, telefonsentraler osv). Dette må endres, og det må skje raskt. Den digitaliseringen vi ser i dag, hvor mye utstyr og bruksgjenstander er koblet til digitale løsninger, gir helt nye utfordringer.

Digitalisering tilfører en egen type sårbarheter knyttet til at alle komponenter av samme type kan angripes, svikte og påvirkes samtidig. Et slikt angrep vil kunne få store konsekvenser, og dette skiller seg fra fysiske sårbarheter der et angrep på eller svikt i en enkelt fysisk komponent som regel ikke påvirker andre komponenter av samme type andre steder.

Tekna mener det er stort behov for å få til en forståelse av denne utfordringen når det investeres i og tas i bruk digitalt utstyr. Dette er svært viktig for å kunne gjøre nødvendige ROS-vurderinger og sette inn tiltak for å redusere risiko.

Digitalisering fjerner fysisk avstand som en barriere mot angrep og feil. Eksempelvis er et fysisk måleinstrument på Mongstad kun tilgjengelig for de som befinner seg inne på anlegget, mens et digitalt måleinstrument er sårbart i møte med alle trusselaktører rundt i verden.

Tekna mener det må fremkomme i stortingsmeldingen hvordan man skal håndtere digitalisering i et større geopolitisk bilde, herunder hvordan man kan bygge en bedre sikkerhetskultur og IT-sikkerhetskompetanse som sikrer innsikt i og tiltak mot trusselaktører i andre land.

Digitalisering krever et vedlikehold mye tettere opp mot «teknisk perfekt» enn ved vanlige fysiske anlegg. Et rør med en liten skade kan godt stå en stund uten å bli reparert, mens en digitalisert ventil

må holdes digitalt i stand kontinuerlig, selv om man da må oppdatere midt på natten. Siden angriperne jobber døgnkontinuerlig, må også vedlikeholdet pågå døgnkontinuerlig. Helst skal retting av sårbarheter foregå så raskt som mulig gjennom hele døgnet til enhver tid.

Tekna mener meldingen må adressere behovet for døgnoperative tjenester i den enkelte virksomhet for å kontinuerlig serve digitale hendelser.

Tekna mener det er behov for flere og bedre beredskapsøvelser innen digital sikkerhet.

Større ulykker

Tekna viser til flere større ulykker den senere tid og til granskningsrapportene i kjølvannet av disse⁴. Det er avdekket sviktende forhold knyttet til bemanning og kompetanse, samt at måten man har arbeidet på med prosjektlag som ikke er samlokalisert eller som har faste deltakere, er et kritisk punkt.

Risikonivå i norsk petroleumsvirksomhet (RNNP) for landanleggene viser en kraftig økning i antall hendelser med potensial til å utvikle seg til storulykker. I tillegg til de to alvorlige brannene på Melkøya og Tjeldbergodden, har anleggene også en bekymringsfull økning i antall uantente hydrokarbonlekkasjer. Granskingene har bl.a. identifisert avvik knyttet til ledelse, styring og bemanning i organisasjonen. RNNP-resultatene innen vedlikeholdsstyring viser at omfanget av utført vedlikehold på sokkelen og landanleggene har falt fra 2019 til 2020 og at mye vedlikehold ikke er gjort i henhold til planer.

Tekna mener meldingen må ha en grundig gjennomgang av disse ulykkene, og tilhørende granskningsrapporter og funnene i RNNP, for å løfte frem løsninger som bidrar til å fjerne de kritiske punkter som er blitt reist. Tekna mener regjeringen bør sørge for innspill fra de tillitsvalgte i den sammenheng.

Kostnadseffektivitet versus risiko

Tekna konstaterer at enkelte utbyggingsprosjekter har hatt store overskridelser og mange kvalitetsavvik. Slanke organisasjoner (gjennom LEAN) blir brukt for å redusere kostnader ved oppfølging av prosjekter. Denne reduksjonen ser vi har bidratt til svekket organisatorisk robusthet. Vi har opplevd mangelfull oppfølging under byggefasen av installasjoner som følge av dette. Eksempelvis har vi erfart at kvalitetsutfordringer relatert til sveising for Johan Castberg FPSO, ikke ble tatt tak i tidlig nok. Vi ser også at konstruksjonssikkerhet blitt gransket for andre innretninger og det er avdekket brudd på forskriftsbestemmelser. Det er viktig å følge PUD-veileder sine prinsipper, slik at det er konkurranse på like vilkår, at ringvirkninger og historikk for valgte leverandører vektlegges og at både kostnader, gjennomføringstid og regularitet vektlegges.

Tekna mener man må gjennomgå på hvilken måte det er kobling mellom organisasjonsutvikling/effektivisering og økte forekomster av feil og mangelfull oppfølging tidlig i prosjekter med

⁴ https://www.ptil.no/contentassets/3391c6686b2b4265abe8585294151335/2020_1862_rapport-equinor-hammerfest-lng-gransking.pdf

konsekvenser for nødvendig kvalitet. Det bør igangsettes et skjerpet tilsyn på brudd på forskrifter, særlig hva angår konstruksjonssikkerhet.

Kompetanse

Tekna viser til at flere av de hendelsene vi har hatt (bl.a. Mongstad, Tjeldbergodden og Melkøya) kan spores tilbake til manglende anleggsspesifikk kompetanse. Med økt digitalisering vil det være en fare for at denne kompetansen nedvurderes. Dette er en stor utfordring. Tekna mener det vil bli enda viktigere at de som opererer i digitale systemer har kunnskap om og har vært tilstede på de spesifikke anleggene.

Tekna mener at kravet til anleggsspesifikk kompetanse og forvaltning av denne bør skjerpes for å redusere risiko for ulykker og hendelser.

Tekna deltar i programområdestyret i bransjeprogram for olje-, gass- og leverandørindustrien. Det er blitt anskaffet og tilbudt kurs gjennom det siste året fra dette programmet. Høsten 2020 ble det gitt tilbud rettet mot en rekke områder på universitets- og høyskolenivå, herunder digitalisering, digital sikkerhet, hydrogenteknologi, sveise- og serviceinspeksjonsteknologier mm. Det har blitt anskaffet flere studieplasser i de populære kursene og det er foretatt en ny utlysning og nye vedtak denne våren. Disse kursene er ment å gi et kompetansepåfyll for å øke konkurransekraften og bidra til bedre omstilling i bransjen samt sikre at arbeidstakere står bedre rustet til å bidra med sin arbeidskraft med fokus på grønn omstilling og digitalisering.

Tekna er fornøyd med at det er igangsatt et bransjeprogram for næringen, men har noen erfaringer og noen betenkeligheter som vi ønsker å adressere.

Det er svært krevende å sikre at man har en god behovskartlegging. Mye bærer preg av hastverksarbeid hva gjelder å lyse ut midler, behandle søknader og igangsetting av kurs når alt skal skje innenfor den årlige budsjettperioden. Den kortsiktigheten som ligger i programmet med årlige bevilgninger gjør at utdanningstilbyder ikke har incentiver til utvikling av tilbud som treffer et konkret behov. Dette fordi kursene har finansiering kun for en runde. I tillegg er det nå etablert en stor mengde konkurransebaserte tilskuddsordninger som bidrar til økt total arbeidsmengde for ansatte i vitenskapelige stillinger uten at dette er kompensert for.

Tekna mener regjeringen må sørge for at midler til kompetansehevede tiltak i sektoren innrettes slik at virksomhetene og arbeidstakerne definerer eget behov og bidrar mer aktivt og direkte overfor utdanningstilbyder. Programmene må sikres finansiering over en lengre periode enn ett år. Den direkte koblingen mellom virksomhet og utdanningstilbyder vil bidra til at tilbudene blir arbeidslivsrelevante og sikre at det er etterspørselsdrevne tilbud som settes opp. Tekna mener det må foreligge en forankring mellom partene på den enkelte virksomhet når man søker støtte til relevante etter- og videreutdanningstilbud.

Tekna mener programmene må ha en lenger tidshorisont enn ett år og man må øke kapasiteten i utdanningsinstitusjonene til å gi tidsriktige kurs av høy kvalitet.

Tekna mener man må påse at den kompetansen arbeidsgiver har ansvar for å gi sine ansatte knyttet til HMS, sikring, sertifisering osv., leveres av arbeidsgiver og ikke gjennom bransjeprogrammene.

Sikkerhetslovens virkeområde og utpeking

Tekna viser til ny sikkerhetslov som trådte i kraft 1. januar 2019. Etter ikrafttredelse har det pågått et utpekingsarbeid innen alle de respektive sektordepartementer. Tekna har etterlyst svar på i hvilken grad petroleumsnæringen faller inn under lovens virkeområder, helt eller delvis eller ikke i det hele tatt. Tekna mener at man på bakgrunn av en rekke internasjonale hendelser knyttet til det å lamme kraft- og energiproduksjon og leveranser er brukt i et storpolitisk spill. Det er grunn til å anta at å lamme petroleumsnæringen vil kunne være et egnet verktøy for ytre fiender.

Tekna mener stortingsmeldingen må omhandle utpekingsarbeidet og om og hvordan petroleumssektoren faller inn under sikkerhetslovens virkeområde og hvordan dette vil påvirke HMS i næringen.

Regelverkstyring

Tekna viser til at stadig flere av operasjonene offshore skjer fra land. I den sammenheng er det behov for en klargjøring av hvilke lover og forskrifter som regulerer de ansatte i slike stillinger. Vi har en petroleumslov med tilhørende forskrifter og vi har en arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter. Som en arbeidstakerorganisasjon er vi opptatt av et klart og tydelig regelverk og en avklart praktisering av dette for at våre tillitsvalgte skal kunne ha en kvalifisert dialog med ansatte og arbeidsgiver om HMS. I dag ser vi at dette er noe som er et krevende landskap å gå opp.

Dette er også viktig for avklaring av hvilken tilsynsmyndighet som har tilsyn med hva.

Tekna mener man i stortingsmeldingen må avklare gjeldende regelverk for de ulike operasjoner og den enkelte arbeidstaker og sikre at informasjon om dette tilgjengeliggjøres for ansatte og tillitsvalgte på en enkel og lettfattelig måte.

Tekna vil veldig gjerne bidra ytterligere i arbeidet med stortingsmeldingen. Vi har mange tusen medlemmer i bransjen som kan gi verdifulle bidrag inn i arbeidet.

Vi håper vi kan få mulighet etter valget til å få et møte med ansvarlig statsråd for å diskutere videre innholdet i meldingen. Vi tar kontakt etter valget.

Lykke til videre med arbeidet!

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
Generalsekretær